

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۲۱/۱۱/۰۶

فضل الرحمن فاضل

سفیران افغانستان در مصر

قسمت هشتم

خوانندگان گرانقدر پورتال افغان جرمن آنلاين! این نوشته جناب محترم فضل الرحمن فاضل در شکل یک کتاب تدوین شده است بناءً افغان جرمن آنلاين آنرا با همان فورمات در خدمت شما قرار می دهد. با حرمت

۲- تجارت ما با س. س. ر. (اتحاد جماهير شوروی): این رساله به زبان فارسی نگاشته شده است و به گفته عبدالرئوف بینوا^۱، اغلب گمان، آنگاه که عبدالهادی داوی به حیث وزیر تجارت در عهد

^۱ اوسنی لیکوال ص ۳۹۲

امانی ایفای وظیفه می‌کرد، رساله یادشده را در سال ۱۹۲۷ میلادی راجع به روابط تجارتي میان افغانستان و شوروی نگاشته است. این رساله در مطبعه روزنامه انیس در کابل به چاپ رسیده است.

۳- **غیاصه:** نظم به زبان پشتو است که برخی واژه های پشتو را شرح داده است. عبدالرئوف بینوا در مورد این کتاب می‌نویسد: "غیاصه په پښتو نظم یو کتاب دی چه په ۱۳۶۵ هـ ق {۱۹۴۶م} کال یی شروع کړی دی او د پښتو ژبی ځینو لغات د بنسټ شرح یی په پښتو نظم کړی ده، چه مثالونه یی لږ وروسته د کلام په نمونو کی لوستلای. (بی‌نوا، ۱۳۴۰: ۳۷۴)

۴- **لالی ریخته**^۲؛ ترجمه سروده‌های اردوی داکتر محمد اقبال لاهوری را به زبان فارسی در رشته نظم کشیده است. استاد داوی راجع به این اثرش در کتاب دیگرش "آثار اردوی اقبال" باربار یادآوری کرده است. این کتاب تاکنون به چاپ نرسیده است.

۵- **گلخانه**؛ یا مجموعه پریشان؛ که سروده‌های نخستین و شعرهای پسین او را احتوا می‌کند.

۶- **نغمات**؛ مجموعه دیگری از سروده های اوست.

۷- **رجال وطن**؛ زندگینامه شخصیت‌های شناخته شده ایست که برخی نویسنده و شاعراند و برخی از جمله مشاهیر به شمار می‌روند.

۸- **آثار اردوی اقبال:** این کتاب در دو جلد و در یک مجلد، در بیش از ۲۶۰ صفحه برای نخستین بار در سال ۱۳۵۵ هجری خورشیدی به مناسبت سیمینار بین‌المللی اقبال از طرف مؤسسه بیهقی و با مقدمه دکتور عبدالرحیم نوین وزیر اطلاعات و کلتور به چاپ رسیده بود که بار دیگر در سال ۱۳۹۱ هجری خورشیدی از طرف مطابع آزادی در کابل تجدید چاپ گردید.

استاد داوی در مقدمه‌اش بر این کتاب هدف خود را از ترجمه آثار اردوی اقبال به زبان فارسی چنین می‌گوید: " مقصود این رساله معرفی آثار علامه داکتر محمد اقبال است که به زبان اردو شایع داشته‌اند (رحمه الله تعالی) معرفی تنها عبارت از ذکر نام‌های تألیفات آن مرحوم نخواهد بود، بلکه مقاصد و افکار و روحیاتی که مؤلف داشته، با طرز افاده آن‌ها نیز فوایدی که از آن برای مطالعه‌کنندگان ما (افغانستانیان) توقع می‌رود، نیز باید شرح داده شود." (داوی، ۳: ۱۳۹۱)

از همین‌رو، بی‌جا نیست که در شکل‌گیری احساس مبارزاتی داوی، توجه به ادبیات و علاقمندی به نویسندگی، تألیف و ترجمه، دکتور شمس‌الحق آریانفر از پژوهشگران ژرف‌اندیش دیار ما را واداشته است تا رگه‌هایی از تاثیر افکار اقبال را در آثار داوی، دریابد، آن‌جایی که در کتابش "شخصیت‌های کلان افغانستان" می‌نویسد:

« در شکل‌گیری شخصیت ادبی و سیاسی و آزادی‌خواهی داوی، از آثار و اندیشه‌های فیلسوف و اندیشمند بزرگ نیم‌قاره؛ اقبال می‌شود سخنی گفت. به ویژه زمانی که می‌بینیم داوی از شیفتگان اقبال و آثار اوست. همیشه آثار او را می‌خواند و از باورهای او متأثر است و یا آن را می‌ستاید. این میل و اشتیاق داوی را از آثار و گفته‌هایش به خوبی می‌توان دریافت، به گونه نمونه، غزلی را می‌خوانیم که داوی در آن علامه محمد اقبال لاهوری را مخاطب ساخته است:

^۲ در برخی منابع "لالی ریخته" به شکل «لاله ریخته» نگاشته شده است که صحیح و دقیق نمی‌باشد. لالی صیغه جمع و مفرد آن «لؤلؤ» یعنی مروارید است.

صبا بگویی به اقبال خوش بیان از من
کلام تست که سر تا به پای آن اثر است
صدای زنده گی از سر زمین زنده خوشست
که ناله‌های اسیران زسوزش جگر است
عجب نباشد اگر سرزده‌ست از ظلمات
که آب چشمه حیوان و کوکب سحر است
چگونه ظلمت آفاق رایخن ندرد
که از سپیده مجزا، امید منفجر است
چرا خراب نسازد چگونه در نهد
چوسیل تند و چوصهبای ناب شعله‌ور است
جنور جامعه را آب می دهد جودت
هم آن فروغ گرانمایه را سروثمر است
شعار نظم توتریاق سم استعمار
نظامنثرتو، اسهام ظلم را سپر است
چوتیشه بی تو، زبان آشنای کهسار است
به گوش کاهن مانیز گرم و پرشر است
توجه تو به این ملت بلند خیال
زروشنایی قلب و زیپاکی گهر است
خطابه توبه عنوان “ای جوان عجم”
بهشت گوش پریشان و سرمه بصر است
دل و دماغ منور کجاست تا داند

چه پیشگویی صادق، چه کشف معتبر است.^۳

بقیه دارد
۹- عبرت نامه...

^۳ دکتر شمس الحق آریانفر، شخصیت‌های کلان افغانستان، صص ۱۹۹-۲۰۰